THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. WINEBERG, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

PUBLISHED BY

— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —

67 Elizabeth Street Telephone Main 4582

SUBSCRIPTION RATES: $3.50 PER YEAR

SINGLE COPY 1c.

Entered as Second Class Mail Matter at G.P.O. Toronto, Ontario January 22nd 1913

פערלאנגט פרייוויליגע

מיר פערלאנגען אידישע פרייוויליגע!

מיר רופען פאר אידישע וואלונטירען!

נינט פאר ארמיי דיענסט און עהנליכע צווועקען פערלאנגען מיר זיי, מיר רופען אידישע וואלונטירען זיך אנצושליסען אין א הילפס־רעגימענט.

מיר פערלאנגען אידישע יונגע לייט און מיידאלך, אז זיי זאלען יעדע וואך אָבגעבען אייניגע שטונדען דיענסט און ארבייט פאר זייער פאלק, פאר דער גרויסער צאָהל פון מלחמה קרבנות.

מיר האָבען געכטען גערעדט וועגען דעם, ווי אונזערע קינדער האָבען אונז געגעבען א גוטע לעקציע אין הלכות הילף פאר די מלחמה־ליידענדע, און אז מיר דארפען זיך ניט שעהמען און געהן אין די וועגען פון אונזערע קינדער.

היינט וועלען מיר ערקלעהרען, ווי אזוי עס קען געטהאָן ווערען. ווי אזוי מיר קענען שאפען יעדע וואך א גרויסע סומע פאר די מלחמה קרבנות.

בלויז איין זאך פאדערט זיך, אז דער פלאן זאל זיין אן ערפאלג, מען דארף האָבען דערצו וואלונטירען, אידען, מענער און פרויען, וואס זאלען וועלען דאס געלד צוזאמענגעהמען.

די פערגאנגענע הילפס־זאמלונגען האָבען שוין געצייגט, אז עס איז זיך ניט וואס צו פערלאזען אויף די אידען. וואס קענען געבען די הונדערטער, און אויב היקף פאר די מלחמה־קרבנות וועט געשאפען ווערען, וועט עס קומען פון אידען־ארבייטער, אידען־קרעמער, און אידען־מיטעלמעסיגע, עס וועט קומען פון די אידען וואס גיבען די „דיימס" און „קוואדערס".

יענע אידען קענען קיין דאָלארס מיט אמאָל ניט געבען.

יעדער איינער, אפילו דער ארימסטער פון זיי קען אָבער יעדע וואך געבען וועניגסטענס צעהן סענט פאר די מיליאָנען אידישע פערזאמגליקטע.

צעהן סענט וועכענטליך פאר זיינע ברידער און שוועסטער, קען יעדער איד אָבשפארען.

ער וועט זיי ריגערן געבען אויב מען וועט עס נאר פון איהם פערלאנגען, אויב מען וועט עס נור פון איהם מאָהנען.

יעדער איינער וועט זיך זעלבסט געווים בעשטייערען מיט א געוויסער סומע וועכענטליך, אויב מען וועט עס נור פון איהם פערלאנגען, און די פערשראָבענע סומע וועכענטליך איינזאמלען.

און צו דעם דארפען מיר וואלונטירען.

הונדערט אידישע יונגע לייט און מיידלאך דארפען בלויז ווידמען דער זאך עטליכע שעה יעדען זונטאג. ווערען קאָלעקטאָרס פאר עטליכע שטונדען, און וואך איין וואך אויס. וואלטען היבשע סומען געשאפען געווארען פאר אונזערע מלחמה קרבנות.

הונדערטע פרייוויליגע קענען וועניגסטענס יעדען זונטאג בעזוכען צוויי דריי טויזענד אידישע הייזער, איינזאמלען די צעהן־סענטיגע און העלפען שאפען מילך פאר די שטארבענדע קינדער, און ברויט פאר די ערוואקסענע הונגעריגע.

וועניגסטענס 300 דאלאר א וואך קען אויף אזא אופן געשאפען ווערען פאר די קרבנות, דאס מיינט אָבער, אז דיעזער רעגימענט פון וואלונטירען קען שאפען אין פערלויף פון א יאהר ארום 20 טויזענד דאלאר פאר די ליידענדע.

נייסט איהר כאָטש, וויפיעל אידישע נפשות און משפחות קענען דאהרך דערהאלטען ווערען ביים לעבען?

בלויז דורך דעם וואס איהר וועט פון אייערע פופציג זונטרגס אין יאָהר ווידמען עטליכע שטונדען פאר דער הילפס־ארבייט, וועט איהר טויזענדער מענשען לעבענס רעטען פון אונטערגאנג.

וועט איהר דאס טהאָן?

וועט איהר וועלען ברענגען דיעזען קליינעם קרבן, וועט עס זיין א בעווייז, אז נאָך זענען אין אייערע הערצער ניט פערלאשען געווארען די רחמנות פונקען, און אז מיר האָבען זיך ניט צו שעהמען געגען אונזערע קינדער.

וועלען אבער אונזערע ווערטער בלייבען אָהן אן אָבקלאנג, אָהן אן ענטפער, וועט עס ביינען, אז אויב עס עקזיסטירט נאָך די שעהנע אידישע מדה פון רחמנות, איז עס בלויז אין ד הערצער פון אונזערע קינדער אָבער ניט אין די הערצער פון די עלטערען, אין די הערצער פון די גרויסע אידען.

מיר ווילען אָבער ניט גלויבען, אז אזוי זאל זיין דער פאל, מיר האָבען אז אויף אונזערע ווערטער וועלען זיך אָברופען געגיג פרייוויליגע.

זאל יעדער איינער אדער איינע, וואס וויל זיך אָננעהמען העלפען אין דער הילפס־ארבייט, אריינשיקען זיין אדער איהר נאָמען אין דער רעדאקציע פון „אידישען זשורנאל".

אזוי שנעל ווי מיר וועלען האָבען א געניגענדע צאָהל נעמען, וועט די זאך ארגאניזירט ווערען, און געשטעלט ווערען אונטער דער אויפזיכט פון „מלחמה הילפס־קאנפערענץ.

אזוי שנעל ווי עס וועלען זיין די וואלונטירען, וועט צוזאמענגערופען ווערען א פערזאמלונג פון זיי און יעדער איינער אדער איינע וועט בעקומען א דיסטריקט, וואו יעדען זונטאג וועלען געזאמעלט ווערען די וועכענטליכע בייטראגע.

מען מוז אבער צוערשט האָבען די וואלונטירען, די פרייוויליגע.

זאל יעדער איינער, וועלכער פערשטעהט דעם גרויסען חוב, וואס מיר זענען שולדיג די מלחמה קרבנות, זיך פערשרייבען אלס א פרייוויליגער, אריינשיקען דעם נאָמען אין „אידישען זשורנאל".

אונזערע ארבייטער פיהרער

אין רב שמואל נאמפערס האָט געדעדט.

אין די שטאאטען האלט עס ביי א גענעראל סטרייק אין די וואפען פאבריקען, וואו עס איז יעצט דאָ זעהר פיעל ארבייט צוליעב די מלחמה־בעשטעלונגען.

אין דער פרעזידענט פון די אריבער צוויי מיליאָן ארגאניזירטע אר־בייטער, רעדענדיג וועגען דיעזען סטרייק, וועלכער איז שוין אויסגעבראָכען אין דער רעמינגטאָן געזעהר פאבריק אין ברידזשפארט, האָט צווישען אנדערעס ערקלעהרט, אז די ארבייטער ווערען געהעצט צו סטרייקס פון פערזאגען וואס זענען פעראינטערעסירט צו שטערען דעם געוועהר עקס־פארט.

אונזער רב שמואל האָט פערגעסען אז די ארבייטער קימערט גאנץ וועניג, וואהין די קיילען ווערען געשיקט, און אז זיי זוכען בלויז דורך סטרייקס צו בעקומען מעהר ברויט פאר זייערע פאמיליען

דער פרעזידענט פון דער אמעריקאן פעדעריישאָן אָף לייבאָר האָט פערגעסען, אז צו דער צייט, וואס די געוועהר פאבריקאנטען באָדען זיך אין לוקסוס, פערדיענען די ארבייטער א קלעגליכען לוין פאר א 10 שעה־דיגען ארבייטס־טאָג.

אין ניט הערט דיעזע אויפפאסונג פון סטרייק אזוי אויפגעפאסט, פון א געוועהנליכען ארבייטער פיהרער, נאָר פון „סאמע פרעזידענט.

די וועלט איז יעצט קראנק פון „שפּיאָנאמאניא" און אויך די ארבייטער־פיהרער האָבען זיך אָנגעשטעקט פון דיעזער קראנקהייט.

דער אנגענעהמער גארטען פרישקייט

כאראקטיזירט דעם געשמאק פון

"SALADA" טהעע

גאר 23 יאָהר קען מען איהר ניט איבער שטייגען לייט איהרע מעלות.

וועט דער ענגלישער הויפט קאָמאנדיר רעזיגנירען?

סיר דזשאָהן פרענטש וועט בעשריבען אלס אן אינטריגאנט — ער איז זאיי פערזיכטיג איהם קיטשענער'ן רייסט זיך ארום מיט זיינע גענעראלען און אינטריגירט געגען דיזק אף קאנאדא. זאגען ריהרט זיך נישט די ענגלישע ריעזיגע און גלענצענדע ארמעע פון ארט? מען האלט פרענטש'ן פעראנס וואהרטליך דערפאר. — פראנצאזישער גענעראל שטאב איז „ענגלישע אין פרענטש'ן. — „ער וועט מוען רעזיגניר'ען" — ערקלעהרט "אן אלטער דיפ־לאָמאט".

אז פעלדמארשאל סיר דזשאָהן פרענטש דער ענגלישער הויפט קאָמאנדיר און לאָדר קיטשענער, דער קריעגס מיניסטער, זיי נען ניט אין די בעסטע בעציהונגען, האָט מען געקענט מערקען אין די קייבעלס פון לאָנדאָן וועגען עס איז אָנגענאָמען דער קריזיס אין מיניסטאָרען קאבינעט מיט אייניגע וואָכען צוריק. מיט א קורצע, צייט צוריק הנט לאָרד נאָרדקליף, דער ארויסגעבער פון דער „לאָנדאָן טיימס" און אנדערע צייטונגען בעזוכט סיר דזשאָהן פרענטש ביי דעם פראָנט אין פראנקרייך און ווען ער האָט זיך אומגעקעהרט האָט ער געגעבען דעם ערשטען סיגנאל פון אטאקעס וואס האָבען אנגעלייט געפיהרט צו דער דעזארגאניזירונג פון מיניסטעריעס לאָרד נאָרטנליף האָט הויפטזעכליך געריכטעט זיינע זשורנאליסטען פיילען געגען לאָרד קיטשענער, ערקלעהרענדיג אז דער הויפט קאָמאנדיר קען ניט אָנגעהן מיט'ן נעפאנטען אנגריף, ווייל ער האָט ניט גע־נוג אמוניציאָן און אין דעם איז שולדיג קיטשענער וועלכער האָט זיך ארויסגע־צייגט אלס אונפעהיג צו ארגאניזירען דיא פאבריקאציאָן פון געוועהר אזוי, דאס עס זאָל זיין גענוג אמוניציאָן.

דער קריזיס אין קאבינעט איז ארויס צוליעב פערשיעדענע אורזאכען, ווי צום ביישפיעל די צווייטיגקייט צווישען לאָרד פישער, דער הויפט קאָמאנדיר פון דער נייוויי און ווינסטאָן טשערטשיל, דער ער־מער לאָרד פון דער אדמיראליטעט. אָבער די הויפט אורזאכען זיינען געווען די אטאקעס פון נאָרדטליף מיט א קליקע פון א זשורנא־ליסטען וועגען דעם קריעג מיניסטער.

א שרייבער איבער פאָליטישע פראגען אין אן אמעריקאנער צייטונג וועלכער אונטערצייכענט זיך אן אלטער דיפלאָ־מאט' און איז א שטענדיגער מיטארבייטער אויף דיזער צייטונג וואו ער דעקט אָפט אויף פערשיעדענע סודות האָט אן ארטי־קעל וועגען סיר דזשאָהן פרענטש. ער בע־שרייבט איהם אלס אינטריגאנט, וועמענס אינטריגעס האָבען געבראכט דערלייט דאס ער וועט יעצט מוזען רעזיגניר'ען דאס הויפט קאָמאנדיר.

מיר וועלען דא איבערגעבען דעם תוך פונ'ם ארטיקעל.

פרענטש איז פשוט אייפערזיכטיג אויף לאָרד קיטשענער, וועלכער איז פון אלעמען, אויסער פון פרענטשען און זיין ליבלינג, אנערקענט און בעליעבט. שוין ווייט יאָהרען פיהרט ער נעגען איהם א פערזענליכען קריעג אלע אטאקעס לעג־טענס אויף לאָרד קיטשענער, אין די צייט־טונגען און זאָגאר אין פאָרלאמענט, אנ־רייענדיג איהם ניט נאר אלס קריעגס מיניסטער נאר אויף זיך ארויסגע־צייגט אלס אונפעהיג צו ארגאניזירען דיא פאבריקאציאָן פון געוועהר אזוי, דאס עס זאָל זיין גענוג אמוניציאָן.

דער קריזיס אין קאבינעט איז ארויס צוליעב פערשיעדענע אורזאכען, ווי צום ביישפיעל די צווייטיגקייט צווישען לאָרד פישער, דער הויפט קאָמאנדיר פון דער נייוויי און ווינסטאָן טשערטשיל, דער ער־מער לאָרד פון דער אדמיראליטעט. אָבער די הויפט אורזאכען זיינען געווען די אטאקעס פון נאָרדטליף מיט א קליקע פון זשורנא־ליסטען וועגען דעם קריעג מיניסטער.

א שרייבער איבער פאָליטישע פראגען אין אן אמעריקאנער צייטונג וועלכער אונטערצייכענט זיך אן אלטער דיפלאָ־מאט' און איז א שטענדיגער מיטארבייטער אויף דיזער צייטונג וואו ער דעקט אָפט אויף פערשיעדענע סודות האָט אן ארטי־קעל וועגען סיר דזשאָהן פרענטש. ער בע־שרייבט איהם אלס אינטריגאנט, וועמענס אינטריגעס האָבען געבראכט דערלייט דאס ער וועט יעצט מוזען רעזיגניר'ען דאס הויפט קאָמאנדיר.

מיר וועלען דא איבערגעבען דעם תוך פונ'ם ארטיקעל.

פרענטש איז פשוט אייפערזיכטיג אויף לאָרד קיטשענער, וועלכער איז פון אלעמען, אויסער פון פרענטשען און זיין ליבלינג, אנערקענט און בעליעבט. שוין ווייט יאָהרען פיהרט ער נעגען איהם א פערזענליכען קריעג אלע אטאקעס לעג־טענס אויף לאָרד קיטשענער, אין די צייט־טונגען און זאָגאר אין פאָרלאמענט, אנ־רייענדיג איהם ניט נאר אלס קריעגס מיניסטער נאר אויף זיך ארויסגע־צייגט אלס אונפעהיג צו ארגאניזירען דיא פאבריקאציאָן פון געוועהר אזוי, דאס עס זאָל זיין גענוג אמוניציאָן.

דעם יעצטיגען לאָרד און ער מיט זיין קליקע גראָבען שטענדיג אונטער איהם. קיטשענער טהוט נאָר ניט צו פערשאר־פען די בעציהונגען, אָבער פרענטש און איינע אנהענגער צייגען איהם איטער שנאה און בעהאלטענע פעראכטונג.

די שפּעטערדיגע וויכטיגסטע זייגע איבער דיא בורען בעלאנגען צו קיטשע־נער. דאס לייקענען אפילו ניט דיא פרענטש חברותא. ער האָט דיא זייגע גע־וואונען אונטער דיא שווערסטע בעדינ־גונגען, אָבער זיי מאכען עס צוא גאר נישט, ריכטיג ווי זיי רייסען אונטער אלע זיינע אויפטהונגען זייט דאן. ווען נאָך דער מלחמה, זייענדיג אנער־קענט אלס העלד, איז קיטשענער גע־וואָרען דער הויפט קאָמאנדיר פון דער ענגלישער ארמעע אין אינדיען, האָבענ־דיג די אויפגאבע זי צו רעגולירען, האָט ווי אויך דיא פעסטונגען דאָרטען, האָט פרענטש ניט אויפגעהערט צו אינטרי־גירען געגען איהם אין די מיליטערישע קרייזען און ארויסגערופען א קריעג צווישען איהם און לאָרד קודזאָן, וועלכע האָט זיך געענדיגט דערמיט וואוס דער לעצטער האָט געמוזט רעזיגניר'ען אלס וויצע קעניג פון אינדיען.

ווען נאָך זייבען יאָהר שווערע אר־בייט האָט ער זיך צוריקגעקעהרט אין ענגלאנד, האָבענדיג ארגאניזירט די מי־ליטערישע ארמעע אין אינדיען, אויף אזא אופן, דאס עס האָט ארויסגערופען בע־וואונדערונג פון מיליטערישע עקספּער־טען אין אלע הויפט שטעדט פון דיא גרויסמעכטיגע האָט ער געפונען פרענטש איינפלוס אין קריעגס מיניס־טעריען געגען איהם אזוי שטארק, דאס זאָגאר האָבענדיג אלס ווארימע פריינד קעניג עדוואָרד און דיא קעניגין אלעק־סאנדרא ווי אויך דעם יעצטיגען קעניג דזשאָרדזש, האָט ער ניט געהאט קיין אויסזיכטען פאר וועלכע עס איז מיל־טערישע שטעלע.

ער האָט שוין געהאט אָבגעמאכט זיך צוריקצוציהען זיך אויף אימער פון מיל־טערישען לעבען, אָבער דער אויבע־רשער מיניסטעריום האָט איהם אייג־געלאדען צו ווערען דער ענגלישער פער־טרעטער אין עניפּטען און דורך דער פערזאגען וואס זענען פעראינטערעסירט צו שטערען דעם געוועהר עקס־פארט.

אונזער רב שמואל האָט פערגעסען אז די ארבייטער קימערט גאנץ וועניג, וואוהין די קיילען ווערען געשיקט, און אז זיי זוכען בלויז דורך סטרייקס צו בעקומען מעהר ברויט פאר זייערע פאמיליען

דער פרעזידענט פון דער אמעריקאן פעדעריישאָן אָף לייבאָר האָט פערגעסען, אז צו דער צייט, וואס די געוועהר אין לוקסוס, פערדיענען די ארבייטער א קלעגליכען לוין פאר א 10 שעה־דיגען ארבייטס־טאָג.

אין ניט הערט דיעזע אויפפאסונג פונ'ם סטרייק אזוי אויפגעפאסט, פון א געוועהנליכען ארבייטער פיהרער, נאָר פונ'ם סאמע פרעזידענט.

די וועלט איז יעצט קראנק פון „שפּיאָנאמאניא" און אויך די ארבייטער־פיהרער האָבען זיך אָנגעשטעקט פון דיעזער קראנקהייט.

THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. WINEBERG, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

PUBLISHED BY

— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —

67 Elizabeth Street Telephone Main 4582

SUBSCRIPTION RATES: $3.50 PER YEAR

SINGLE COPY 1c.

Entered as Second Class Mail Matter at G.P.O. Toronto, Ontario January 22nd 1913

געזעלשאפט פון אידען־קריסטען

(נאפאלעאָן'ס מלחמות מיט הונדערטיאהר צוריק און זייערע שפּורען אין פוילען און ליטא)

פון הלל צייטלין

ווען עס איז געשלאָסען געווארען "דער פרייסען הייליגער פערבאנד" צווישען די אייראָפּע אישע מלכים און די לעצטע מיט זייערע מיניסטאָרען און דיפּלאָמאטען זיינען זיך צונויפגעפאָהרען אויפ'ן אכענער קאָנגרעס (אין 1818), האָט דער פּאָרויצענדער פון דער „ביבלישער געזעלשאפט" אין לאָנדאָן לואיס וויי דערלאנגט דעם קייזער אלכ־סנדר א מעמאָריאל וועגען דער לאגע פון אידען, אין וועלכען ער האָט זיך בעמיהט צו אויפוויזען, ווי ווייט עס איז נויטיג צו עמאנסיפּירען (בעפרייען אויסגלייכען אין רעכטען) אידען אין רוסלאנד און האָט געבעטען דעם רוסישען קייזער, אז ער זאָל ווירקען אין דעם זין אויף אויף דיא קיסרים פון עסטרייך און פרייסען.

וויי איז געווען א מיסיאנער. נאָר אין ענגלאנד צו אלע איבעריגע מיסיאנערען האָט ער געדענקט, אז קודם כל מוז מען אידען מאָטיווירען בעפרייען אין אויסגליי־כען אין רעכטען מיט אלע אנדערע פעל־קער און נאכהער זאָלען זיי זיך זוכען די "מלכות שמים", ווי זיי אליין וועלען בע־געהרען.

וויי אלס גלויביגער קריסט האָט אזוי געשריבען אין זיין מעמאָריאל: "אין דער צייט פון מיין לאנגער ריזע אין פוילען בכדי צו קלייבען ידיעות וועגען דער לאָ־גע פון אידען, האָב איך זיך איבערצייגט, אז די השגחה האָט ניט אומזיסט איבער געלאָזט אזוי פיעל צעהנדליגע טויזענד אידען אונטער דער אויפזיכט פון די דריי קריסטליכע מאָנאַרכען". אזוי ווי דיא השגחה אליין האָט איבערגעגעבען אידען אונטער דער פיהרונג פון קריסטליכע מאָ־נאַרכען מוזען די לעצטע בעזונדערס זאָר־גען פאר דעם וואוילשטאנד פון אידען. ווי האָט זיך דערלאנגט דעם קייזער אלכ־סנדר א מעמאָריאל וועגען דער לאגע פון אידען, אין וועלכען ער האָט זיך בעמיהט צו אויפוויזען, ווי ווייט עס איז נויטיג צו עמאנסיפּירען (בעפרייען אויסגלייכען אין רעכטען) אידען אין רוסלאנד און האָט געבעטען דעם רוסישען קייזער, אז ער זאָל ווירקען אין דעם זין אויף אויף דיא קיסרים פון עסטרייך און פרייסען.

וויי איז געווען א מיסיאנער. נאָר אין ענגלאנד צו אלע איבעריגע מיסיאנערען האָט ער געדענקט, אז קודם כל מוז מען אידען מאָטיווירען בעפרייען אין אויסגליי־כען אין רעכטען מיט אלע אנדערע פעל־קער און נאכהער זאָלען זיי זיך זוכען די "מלכות שמים", ווי זיי אליין וועלען בע־געהרען.

וויי אלס גלויביגער קריסט האָט אזוי געשריבען אין זיין מעמאָריאל: "אין דער צייט פון מיין לאנגער ריזע אין פוילען בכדי צו קלייבען ידיעות וועגען דער לאָ־גע פון אידען, האָב איך זיך איבערצייגט, אז די השגחה האָט ניט אומזיסט איבער געלאָזט אזוי פיעל צעהנדליגע טויזענד אידען אונטער דער אויפזיכט פון די דריי קריסטליכע מאָנאַרכען". אזוי ווי דיא השגחה אליין האָט איבערגעגעבען אידען אונטער דער פיהרונג פון קריסטליכע מאָ־נאַרכען מוזען די לעצטע בעזונדערס זאָר־גען פאר דעם וואוילשטאנד פון אידען. ווי האָט זיך דערלאנגט דעם קייזער אלכ־סנדר א מעמאָריאל וועגען דער לאגע פון אידען, אין וועלכען ער האָט בעמיהט צו אויפוויזען, ווי ווייט עס איז נויטיג צו עמאנסיפּירען (בעפרייען אויסגלייכען אין רעכטען) אידען אין רוסלאנד און האָט געבעטען דעם רוסישען קייזער, אז ער זאָל ווירקען אין דעם זין אויף אויף דיא קיסרים פון עסטרייך און פרייסען.

ווי איז געווען א מיסיאנער. נאָר אין ענגלאנד צו אלע איבעריגע מיסיאנערען האָט ער געדענקט, אז קודם כל מוז מען אידען מאָטיווירען בעפרייען אין אויסגליי־כען אין רעכטען מיט אלע אנדערע פעל־קער און נאכהער זאָלען זיי זיך זוכען די "מלכות שמים", ווי זיי אליין וועלען בע־געהרען.

וו